III-V, IX-XII, XV-XVI a. dirbinių radimo vietas nepavyko. Galima prielaida, jog pirmaisiais m.e. amžiais laidota prie Krūvandos upelio, o vėliau senkapis plėtėsi dabartinių kaimo kapinių link. Galimas dalykas, kad ankstyvojo feodalizmo laikotarpio kapai koncentruojasi aplink antrąją aukštumą, kaip tai nurodo vietos gyventojai. Tačiau lieka neaišku, kodėl tyrinėjimų metu aptiktos tik atskiros kapų grupelės. Norint atsakyti į iškilusius klausimus, matyt, būtini platūs tyrimai.

Laimutė Valatkienė

MAUDŽIORŲ SENKAPIO (KELMĖS RAJ.) TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Senkapis yra 3 km į PR nuo Šatrijos kalno, kairiajame Ušnos krante. Jį kerta kelias Gaulėnai-Užventis. Šio kelio V pusėje senkapis apima dvi žemas kalveles (P ir Š) bei jų šlaitus, kurie nusitęsia ir į kelio R pusę.

1964 ir 1966 m. Telšių kraštotyros muziejus tyrinėjo Š kalvelę ir jos šlaitus, o 1978 ir 1979 m. atnaujinęs kasinėjimus, - jau P kalvelės R šlaitą, į R nuo kelio esančią senkapio dalį. Ši senkapio dalis yra lygiame, dirbamame lauke. Jo V pakraštys, palei kelią, yra visiškai sunaikintas: dalis jo nuvežta su žvyru, kita - nustumta buldozeriu, užlyginant žvyrduobę bei tvarkant pakelę.

1978 ir 1979 m. buvo ištirta 420 m^2, rasti dar 45 nedegintų mirusiųjų kapai, kurių nemaža labai ar net visiškai suardyti.

Kapai rasti 26-67 cm gylyje. Kapų duobių kontūrai daž-

niausiai buvo pastebimi tik duobės dugne. Duobės stačiakampės, siekia nuo 55x210 cm iki 78x258 cm. Vyrai laidoti galva į ŠR, moterys - į PV. Tik nedaugelis mirusiųjų orientuoti kitokia kryptimi (vyro kape Nr. 142 - į PV, kapuose Nr. 158, 164 - į ŠV). Mirusieji laidoti skobtiniuose karstuose, aukštielninki, ištiestoje padėtyje, rankų padėtis įvairi. Kapų duobėse aptikta smulkių anglių, degėsių, akmenų. Ištirtos 3 degėsingos apeiginės duobės.

Kapai įkapių gausumu nepasižymi (surinkta apie 140 dirbinių). Jas sudaro darbo įrankiai ir aprangos reikmenys, ginklai ir papuošalai. Gausesnėmis įkapėmis išsiskyrė kapai Nr. 150, 155, 157. Dalį rastųjų dirbinių sudaro atsitiktiniai radiniai, jų fragmentai.

Iš darbo įrankių gausiausiai rasta peilių (12 - kapuose, 5 atsitiktiniai). Peiliai dvejopi - tiesūs ir lenktomis viršūnėmis. Vyrauja 10-17 cm ilgio peiliai lenktomis viršūnėmis (rasta 11). Tiesūs 9-13 cm ilgio peiliukai aptikti moterų kapuose. Ylų rasta 9. Jų ilgis siekia 8-12 cm. Kai kurių įkotės plokščios.

Vyro kape Nr. 141 rastas vienintelis darbo įrankis - 26 cm ilgio įmovinė vedega. Vyrų kapuose Nr. 140 ir 152 rasti žalvariniais konusėliais puoštų diržų fragmentai, prie vieno jų rasta mažytė žalvario sagtelė. Kapuose Nr. 143 ir 156 rasta po geležinį pentiną ant kairės kojos. Be to, kape Nr. 143 rasta 152 cm ilgio žalvarinė grandinėlė, kuri buvo apvyniota mirusiajam apie kairę koją.

Ietigalių rasta 15, tarp jų 2 įtveriamieji (kapai Nr. 142, 166). Vyrauja 15-40 cm ilgio ietigaliai su karklo lapo pavidalo plunksna. Į kapus dėti dažniau po 2, kairėje

ar dešinėje pusėje, prie galvos. Vyrų kapuose rasti 4 platūs, 34-39 cm ilgio kovos peiliai. Trys iš jų gulėjo skersai dubens, vienas - skersai šlaunikaulius, įkotėmis dešinėje pusėje.

Moterų kapuose Nr. 157 ir 160 apgalviai buvo odiniai, analogiški vyrų kapuose rastiems diržams, o kapo Nr. 159 apgalvis iš žalvario įvijėlių. Vyro kape Nr. 141 po kaukole ir šalia esančiais ietigaliais bei vedega buvo žalvarinė 171 cm ilgio grandinėlė.

Antkaklių rasta 2. Kape Nr. 155 rastoji antkaklė užkeistais galais. Antroji atsitiktinė antkaklė - tordiruotu rombinio skersinio pjūvio lankeliu, su kilpele ir kabliuku galuose.

Vyro kape Nr. 137 krūtinės srityje rasta apskrita ornamentuota segė.

Smeigtukų buvo rasta - 14 žalvarinių ir 9 geležiniai. Žalvarinis smeigtukas trikampe galvute su kabučiu rastas kape Nr. 144. Du 11,5-12 cm ilgio žalvariniai smeigtukai žiedine galvute aptikti po vieną kapuose Nr. 143 ir 147. Kiek mažesni dar 2 rasti atsitiktinai. Aptikti 8 kryžiniai smeigtukai su pusrutulio formos buoželėmis ir plokštelėmis kryžmų galuose. Kryžinių smeigtukų su plokštelėmis galuose (kapai Nr. 150, 157) ilgis 15,4-18,3 cm, galvutės puoštos sidabru.

Geležinis smeigtukas žiedine galvute buvo moters kape Nr. 153 su įkabinta žalvarine 39,5 cm ilgio grandinėle. Lazdeliniai smeigtukai rasti moterų, vaikų kapuose ir atsitiktinai (iš viso 8, jų ilgis maždaug 8-12 cm).

Iš 14 rastųjų apyrankių daugumą sudaro įvijinės. Jos

rastos vyrų, moterų ir vaikų kapuose. Masyvumu iš kitų išsiskiria moters kapo Nr. 157 dvi apyrankės. Vyrų kapuose Nr. 140 ir 166 apyrankės, rastos užmautos ant kairės rankos, yra 3-6 apvijų, padarytos iš pusapvalės žalvarinės juostelės. Dvi apyrankės padarytos iš perlaužtos antkaklės tordiruotais galais su kilpele ir kabliuku fragmento.

Iš 3 įvijinių žiedų 1 rastas suardyto kapo vietoje. Jis stambus, 4 apvijų, puoštas skersiniais ranteliais. Likusieji du žiedai padaryti iš apvalaus skerspjūvio vielos. Karolių iš viso rasta 11. Vienas jų mėlyno stiklo, likusieji gintariniai. Jų aptikta moterų ir vaikų kapuose, daugiausia krūtinės srityje, su įvijėlėmis. Senkapyje dar buvo rasta lipdytų puodų šukių.

Maudžierų senkapio teritorija dar nebaigta tirti. P kalvelės R šlaito radiniai leidžia datuoti ištirtąją dalį VIII a. - IX a. pradžia.

Jonas Balčiūnas

BIRŽŲ (ASTRAVO) SENKAPIO ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI 1979 METAIS

Senkapis yra Biržų miesto Š dalyje - Astrave, apie 100 m į Š nuo ežero kranto, apie 150 m į V nuo kairiojo Apasčios kranto, nuolaidžiame Apasčios slėnio šlaite. Iki 1978 m. senkapis nebuvo žinomas. Tais metais, plečiant Biržų buitinio gyventojų aptarnavimo kombinato teritoriją, buvo aptiktas kapas, kuriame rastas įmovinis ietigalis karklo lapo formos plunksna ir žalvariniai papuošalai: antkaklė tordiruotais užkeistais galais, antkaklė balneli-